

РОЗДІЛ 1

ПЕДАГОГІКА ТВОРЧОСТІ: ФІЛОСОФСЬКИЙ, ПСИХОЛОГІЧНИЙ КОНТЕКСТ

УДК 371.486

ПЕДАГОГІЧНІ КОНЦЕПТИ ВАСИЛЯ СУХОМЛИНСЬКОГО ПРО ГАРМОНІЮ ЕМОЦІЙНО-ОБРАЗНОГО ТА ЛОГІКО-РОЗУМОВОГО У ВИХОВАННІ ДИТИНИ І ЇХ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ЛІНГВОДИДАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ УЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Баранюк І.Г.

Центральноукраїнський державний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка

У статті досліджуються науково-педагогічні концепти Василя Сухомлинського, які стосуються взаємодії емоційно-образних та логіко-розумових моментів у освітньому процесі. Ці концепти є ключем для розуміння значущості літературної освіти загалом. В. Сухомлинський звернув увагу на особливу значущість гармонійного поєднання естетичного (художньо-образного) та логіко-розумового виховання, і тим самим на теоретичному та практичному рівні підтвердив висновки сучасної науки про важливість взаємодії функцій лівої та правої півкуль головного мозку. На такій інтеграції ґрунтується творчий, розумовий розвиток дитини. Тема гармонізації емоційно-образного та логіко-розумового виховання є тим ціннісним моментом у творчій спадщині видатного педагога, котрий потребує ретельного вивчення.

Ключові слова: Василь Сухомлинський, лінгводидактика, розумовий розвиток, образне мислення, мислинцева діяльність.

Постановка проблеми. Василь Сухомлинський, можливо як ніхто інший з видатних педагогів ХХ століття, звернув увагу на особливу значущість гармонійного поєднання естетичного (художньо-образного) та логіко-розумового виховання. І в цьому напрямі він напрацював багато концептуальних висновків, які у своїй сукупності складають певну системну цілісність, яка ще потребує від дослідників його науково-педагогічної спадщини серйозного інтегруючого осягнення. Необхідно відзначити, що думки видатного педагога, які стосуються гармонійного поєднання в процесі навчання емоційно-образних та логіко-розумових моментів, необхідно розглядати в контексті осмислення різниці у функціональності правої та лівої півкуль мозку, яка є предметом наукового зацікавлення фізіологів та психологів. Вже давно визначено, що права півкуля переважно «спеціалізується» на образному мисленні, а ліва – на логічно-поняттєвому. Ці знання постійно уточнюються, з'являються результати все нових досліджень, вибудовуються гіпотетичні концепції, які стають предметом дискусій. Останнім часом звернула на себе увагу книжка американського доктора медицини Леонарда Шлейна «Мозок Леонардо: Осягаючи ге-

ній до Вінчі» [6], у якій була зроблена спроба з позицій сучасних наукових знань розгадати загадку Леонардо да Вінчі як одного з найбільш обдарованих у світовій історії людей, що з однаковою геніальністю проявив себе як у сфері мистецтва, так і в сфері наукової винахідливості. Автор прийшов до висновку, що таємниця виняткової обдарованості цього видатного митця і вченого-мислителя криється в інтеграції функцій лівої та правої півкуль його мозку.

Актуальність нашого дослідження якраз і полягає у спробі дослідити науково-педагогічні концепти Василя Сухомлинського, які стосуються взаємодії емоційно-образних та логіко-розумових моментів у виховному процесі. Враховуючи той величезний синергетичний ефект, який породжується інтеграцією функцій правої і лівої півкуль головного мозку (власне цей ефект і досліджено у щойно згаданій праці Леонарда Шлейна), є всі підстави вважати, що тема гармонізації емоційно-образного та логіко-розумового виховання є тим особливо важливим ціннісним моментом у творчій спадщині видатного педагога, котрий потребує ретельної інтерпретаційної уваги з метою трансформувати його у виховну та навчальну практику сучасної школи.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Зазначена проблема у певному розумінні є дотичною до більш загальної проблеми, яка активно розробляється в сухомлинознавстві, – маємо на увазі *лінгводидактику Сухомлинського*. Саме ця сфера цікавить багатьох інтерпретаторів його педагогічної спадщини. Думки видатного педагога про шкільну мовно-літературну освіту висвітлені в кількох кандидатських та докторських дисертаціях (Мамчур Л.І., Перхета Л.П., Ткаченко Г.М.). Серйозну увагу його внеску в лінгводидактику приділено в працях Вашуленка Л.М., Воробйова Л.М. та ін. Особливо треба відзначити внесок Богуш А.М., яка у монографії «Педагогічні виміри Василя Сухомлинського в сучасному освітньому просторі» присвятила два розділи лінгводидактичним концепціям видатного педагога [1].

Помітним явищем у сфері лінгводидактики став підручник Богуш А.М., Гавриш Н.В. «Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови» [2], в якому чимало сторінок відведено лінгводидактичним концепціям Василя Сухомлинського.

Проте, не зважаючи на достатньо глибоку розробку методичних проблем навчання дітей рідної мови в період дошкільної та початкової освіти, до проблем синергії образного (конкретно-чуттєвого) і понятійного (абстрактно-логічного) слова в процесі вивчення мови, у вказаних працях. Винятком є кілька спостережень в підручнику Богуш А.М. та Гавриш Н.В., котрі пов'язані з методикою навчання дітей розповіді за картинками і з їх власним досвідом [2, с. 408–430].

Досвід Василя Сухомлинського, який стосується гармонійного поєднання емоційно-образних та логіко-розумових моментів у мовному розвитку учнів початкової школи, не тільки детально описаний, а й осмислений ним на психологічному та психофізіологічному рівнях у його книзі «Серце віддаю дітям» та в деяких інших працях. Це унікальний досвід.

Мета статті полягає в тому, щоб на основі системного підходу виразити цей унікальний досвід, розглянути можливість його трансформації в практику сучасної школи, зробити його інструментом лінгводидактичного озброєння учителя початкової школи.

Знаменита книжка Василя Сухомлинського «Серце віддаю дітям» містить багатий матеріал для вивчення зазначеної проблеми. З метою простежити початкові процеси виховання та навчання дітей у школі, директор Павлиської школи вирішив взяти групу дітей, котрі мали йти у перший клас, під свою опіку з тим, що підготувати їх до навчання, а потім працювати з ними як вчитель початкових класів. Фактично відбувся науково-педагогічний експеримент, який було описано в «Серці віддаю дітям». Перший розділ цієї книжки має показову назву «Школа радості». Видатний педа-

гог-гуманіст прагнув, щоб перебування в школі приносило дітям радість – і у першу чергу це мала бути радість відкриття нового, радість відкриття світу.

Продумуючи педагогічну «тактику і стратегію» своєї роботи у «Школі Радості», Сухомлинський писав: «...дитина за своєю природою – допитливий дослідник, відкривач світу. Так нехай перед нею відкривається чудовий світ у живих фарбах, яскравих і трепетних звуках, у казці та грі, в особистій творчості, в красі, що надихає її серце, в прагненні робити добро людям. Через казку, фантазію, гру, через неповторну дитячу творчість – вірний шлях до серця дитини. Я буду так вводити малюків у навколишній світ, – наголошував Василь Олександрович, – щоб кожний наш крок був *мандрівкою до джерела мислення й мови* – до чудової краси природи» [4, с. 32]. «Ми прийшли до джерел думки й слова», – говорить Сухомлинський про свою першу екскурсію в природу з дітьми «Школи Радості». І тут же вдається до глибоких висловлювань про особливості мислення дитини. «Дитина мислить образами, – пише він. – Це означає, що, слухаючи, наприклад, розповідь учителя про подорожі краплини води, вона малює в своїй уяві і срібні хвилі вранішнього туману, і темну хмару, і гуркіт грому, і весняний дощ. Чим яскравіші в її уявленні ці картини, тим глибше вона осмислює закономірність природи. Ніжні, чутливі нейрони її мозку ще не зміцніли, їх треба розвивати, зміцнювати.

Дитина мислить... Це означає, що відповідна група нейронів кори півкуль її мозку сприймає образи (картини, предмети, явища, слова) навколишнього світу і через найтонші нервові клітини – як через канали зв'язку – йдуть сигнали. Нейрони обробляють цю інформацію, систематизують її, групують, зіставляють, порівнюють, а нова інформація в цей час надходить і надходить, її треба знову і знову сприймати, «обробляти». Щоб справитися із прийомом нових і нових образів, і з «обробкою» інформації, нервова енергія нейронів у надзвичайно короткий відрізок часу блискавично переключається від сприймання образів на їх обробку.

Ось це дивовижно швидке переключення нервової енергії нейронів і є тим явищем, яке ми називаємо думкою, – *дитина думає...* [...]

Природа мозку дитини потребує, щоб її розум виховувався біля джерел думки – серед наочних образів, і насамперед серед природи, щоб думка переключалася з наочного образу на «обробку» інформації про цей образ. Якщо ж ізолювати дітей від природи, якщо з перших днів навчання дитина сприймає тільки слово, то клітини мозку швидко втомлюються і не справляються з роботою, яку пропонує вчитель» [4, с. 33–34].

Треба бачити ту принципову новизну, яку вінс у добре розроблену і стверджену на авто-

матичному рівні багатьма видатними педагогами концепцію зв'язку наочності зовнішнього світу з мисленнєвою діяльністю. Новаторство Сухомлинського полягало в тому, що він встановив зв'язок не просто між «зовнішнім світом» і мисленням дитини, а красою природи та мисленням дитини. Всі його методи і прийоми спрямовані на активізацію зв'язку *природи (зовнішнє середовище) – мисленнєва діяльність дитини* ґрунтувалися на прагненні зробити дитину більш відкритою у сприйманні краси природи. Іншими словами, в «Школі Радості» природа була не наочною, а образом, що позначений багатьма ознаками художності. Такий образ був здатний впливати естетично, тобто впливати красою. І тут треба зауважити, що художній (естетичний) образ є образом з посиленням потенціалом впливу.

Своє відкриття Сухомлинському було не просто сформулювати. Складність полягала у тому, що джерела енергії художнього (естетичного) образу ще й досі недостатньо усвідомлені. Зараз можна лише сказати, що враження, створене художнім образом, є певним інформаційним згустком. Звідси – його висока асоціативність, тобто здатність викликати асоціації, що дуже важливо для активізації розумової діяльності. А звідсиля – і тривкість емоційних вражень, які за своєю сутністю є естетичними.

З огляду на сказане приглянемося до педагогічних дій Василя Сухомлинського у створенні ним «Школи Радості». Уже з перших подорожей на природу він прагнув максимально розвивати здатність дітей створювати фантастичні образи. Споглядання «живих» картин природи збуджувало уяву дітей. І вони врешті-решт почали фантазувати: «...задумливі погляди дітей спрямовані на захід сонця. Воно сховалося за обрієм, по небу розлилися ніжні барви вечірньої зорі.

– Ось і пішло Сонечко на відпочинок, – каже Лариса, і її обличчя стає засмученим» [4, с. 35]. І так далі.

Діти фантазують: сонечко йде на відпочинок, входить у свій чарівний сад, у небі спалахують зірочки... Далекий ліс та чагарники перетворюються у дитячих очах у череду корів, а хмарка з химерними обрисами стала схожою «на чудовий палац, оточений високими стінами і сторожовими вежами».

Подібним фантазуванням Сухомлинський потурає, всіляко заохочує їх. І знаходить для цього серйозне обґрунтування. Йдеться про важливий педагогічний принцип, контури якого окреслилися у книзі «Серце віддаю дітям». В одній із останніх своїх статей, що була надрукована незадовго до смерті, цей принцип набув довшеного формулювання: «...природа, – пише Сухомлинський, – джерело і водночас світ «дитинства думки». Дитина завжди була й залишиться дитиною, дитинство в усі часи

було, є і залишиться дитинством. «Дитинство» думки так само необхідне, неминуче і законмірне для нормального розумового розвитку людини, як перебування плоду в утробі матері, як іграшка. Про це не можна забувати тепер, коли в школу приходять багато нового і потрібного, але разом з тим дехто поспішає відмовитися від речей, які повинні залишитися в нашому житті такими ж постійними, як повітря, небо, сонце. Природа – коліска дитячої думки і треба прагнути, щоб кожна дитина пройшла школу дитячого мислення. Дорого, дуже дорого доводиться розплачуватися за забуття цієї істини. Неуважність, невміння зосередитися, нездатність самостійно працювати, безпорадність у розв'язанні розумових завдань – ці серйозні недоліки розумової праці учнів саме і є причиною того, що коліска думки залишилася незаймаючою в дитинстві» [6, с. 539].

Дитина фантазує. Відбувається своєрідний тренінг образної уяви, без якої неможливе образне мислення, яке, у свою чергу, детермінує мислення поняттєве.

І тут виходимо на дві категорії, які є одними з найголовніших у педагогічній системі видатного педагога, – маємо на увазі *казку* і *слово*.

За допомогою певних педагогічних технологій Сухомлинський підводить дітей із «Школи Радості» до творення казки. Казка – це форма, творення якої викликає *потребу слова*. У дитячому віці немає і не може бути більш могутнього засобу розумового розвитку як творення казки. Ось чому Василь Сухомлинський так настійно домагається, щоб діти *висловлювали* свої враження від природи. Процес творення казки – це не лише процес словесного оформлення фантазій, який сам по собі є дуже важливим, бо сприяє мовному, а значить, і розумовому розвитку дитини. Є в тому процесі й інші важливі складові: дитина стає уважнішою до оточуючого світу, вчиться бачити його, помічати при цьому причинно-наслідкові зв'язки. І справді, «творення фантастичних образів – найбагатіший ґрунт, на якому розвиваються буйні паростки думки». Але, враховуючи всі ці зазначені та незазначені позитиви, якими багатий у виховному та розумовому планах процес творення дитиною казки, маємо особливу увагу звернути на те, що це процес власне *творчий*. Він надзвичайно важливий для розумового, а, точніше, інтелектуального розвитку дитини через те, що вона, перебуваючи в ньому, переживає піднесення розумових та емоційних внутрішніх сил. Саме по собі таке піднесення є виключно інтенсивним за формою і благодатним за змістовим (педагогічним) сенсом процесу. «Дорослий» аналог цьому процесу – стан *натхнення*, який для усіх творчих людей є благом і який характеризується максимальною змобілізованістю усіх внутрішніх сил. Сухомлинський блискуче описує природу такого стану, його не тільки

педагогічну, а й психофізіологічну значущість: «Кожна дитина не тільки сприймає, а й малює, творить. Дитяче бачення світу – своєрідна художня творчість. ...Я глибоко переконаний, що без емоційного піднесення неможливий нормальний розвиток клітин дитячого мозку. З емоційністю пов'язані й фізіологічні процеси, що відбуваються в дитячому мозку: в моменти напруженості, піднесення, захоплення відбувається посилене живлення клітин кори півкуля. Клітини в ці періоди витрачають багато енергії, але водночас багато одержують від організму. Спостерігаючи протягом багатьох років розумову працю учнів початкових класів, я переконався, що в періоди великого емоційного піднесення думка дитини стає особливо ясною, а запам'ятовування відбувається найінтенсивніше» [4, с. 46].

За Сухомлинським, кожна подорож у природу має бути уроком пізнання, а значить, і мислення. Якщо дитина навчиться настільки уважно вдивлятися у природу, що у неї з'являться запитання щодо побаченого, а потім і спроби відповісти на них, якщо для неї почне відкриватися вся безліч причинно-наслідкових зв'язків між різними речами і явищами природи, якщо вона від тих відкриттів, зроблених нею самостійно або ж з ненав'язливою допомогою учителя, відчує радість пізнання нового, то це означатиме вдалий початок того безкінченного процесу мислинневої діяльності, яка є найважливішою сутнісною ознакою людини як істоти думачої.

У своїй останній прижиттєво опублікованій статті «Слово до учнів» писав: «...маленька людина, доторкаючись до природи не байдужим спостерігачем, а трудівником, відкриває численні «чому?» і дає на них відповіді знов-таки споглядаючи, спостерігаючи і працюючи. Чому квітка соняшника повертається до сонця? Чому павук перед дощем залазить у гніздо, а перед хорошою погодою снує павутину? Чому в ката світяться очі? Чому перед висіванням насіння гріють на сонці? У момент напруженого роздуму над кожним з цих питань ваша думка, – роз'яснював Василь Олександрович учням, – безліч разів переключається з одного об'єкта на інший, кажучи по-дорослому, предмет досліджується з усіх боків. При цьому ви учитесь думати, спостерігаючи і спостерігати думаючи – ось смисл тієї школи мислення...» [5, с. 612].

Отже, категорія «краса природи» зовсім не ідентиферентна до розумового виховання. Виявляється, і тут вона теж дієва. Щойно ми звертали увагу на думку Василя Олександровича, що нормальний розвиток клітин дитячого мозку неможливий без емоційного піднесення. Краса ж породжує емоційність вищого порядку – естетичну. Вона позначена щільною змістовністю, яка збуджує асоціативність, здатність до фантазування. Емоція радості підносить людину, емоція ж страху чи суму – пригнічує її.

«Я тисячу разів переконувався: без поетичного, емоційно-естетичного струменя неможливий повноцінний розумовий розвиток дитини. Сама природа дитячої думки потребує поетичної творчості. Краса і жива думка так само поєднані, як сонце і квіти» [4, с. 47–48].

Поки що ми розглядали проблему переважно в теоретичному аспекті. Проте необхідно взяти до уваги, що Сухомлинський досконало розробив методiku її практичної реалізації. На його уроках максимальна активізація об'єктивного мислення найорганічнішим чином поєднувалася з активізацією логіко-поняттєвого пошуку.

У книзі «Серце віддаю дітям» (розділ «Триста сторінок “Книги природи”») Сухомлинський дає кілька зразків захоплюючих уроків, спрямованих на активізацію як образного, так і логічно-пізнавального мислення. Діти під ненав'язливим керівництвом учителя шляхом спостережень над природою самостійно шукають відповіді на запитання, що таке живе, а що таке неживе у природі. Вони захоплені розв'язанням цієї проблеми. Це *колективний* пошук відповіді на основне питання, під час якого відбувається відкриття багатьох причинно-наслідкових зв'язків. І кожне таке відкриття приносить дітям не тільки нові знання про світ природи, у якому вони живуть, а й *радість пізнання*. Теоретичне пояснення моделі такого уроку пізнання знаходимо в таких словах Василя Олександровича: «Розумове виховання починається там, де є теоретичне мислення, де живе споглядання не кінцева мета, а лише засіб: яскравий образ навколишнього світу для вчителя є джерелом, в різноманітних формах, барвах, звуках якого криються тисячі питань. Розкриваючи зміст цих питань, учитель немов перегортає сторінки «Книги природи» [4, с. 130].

Сухомлинський неодноразово наводив тематику уроків мислення на природі. Перший перелік подається у книжці «Серце віддаю дітям»: «Ось назви «Книги природи», які ми читали одну за одною: «Рослинний і тваринний світ», «Як подорожує крапля води», «Людина використовує сили природи», «Пробудження природи весною», «Найдовші літні дні», «Весняні квіти в лісі, на полях і на лузі», «Літні квіти», «Конвалії і фіалки», «Хризантеми – діти осені», «Життя в ставу», «Останні дні бабиного літа», «Природа чекає зими», «Перший зимовий ранок», «Життя пташок у зимовому лісі», «Пшеничні колоски», «Життя бджолиної сім'ї», «Ластівки будують гнізда», «Наближається гроза», «Осінь негода», «Світ квітів серед зими», «Ліс зберігає вологу», «Лелеки прилетіли», «Птахи готуються летіти в теплі краї», «Сонечко після літнього дощу», «Веселка над річкою», «Озимий і ярий хліб», «Зацвіли соняшники», «Зорі на небі», «Життя ґрунту», «Зелений листок – сонячна комора», «Гриби й мохи», «Як з жолудя виростає дуб» [4, с. 142].

У кожній темі закодована програма педагогічних дій для учителя. Легко прийти до висновку, що кожне з таких занять дає змогу вчителю не лише звернути увагу дітей на якусь цікаву деталь у розмаїтому й безконечно цікавому світі природи, а й відкрити у цій деталі (предметі, явищі) щось нове, раніше невідоме

Необхідно добре усвідомити важливість таких уроків мислення для подальшого як розумового, так і образно-чуттєвого розвитку школярів. На цьому теж наголошував Василь Олександрович: «Коли мої вихованці, що прочитали в роки дитинства «Книгу природи», – пише він, – стали підлітками, а потім юнаками і дівчатами, мене особливо цікавило, як позначилося активне пізнання навколишнього світу на загальному розумовому розвитку, на характері й стилі розумової праці, на багатогранності інтелектуальних інтересів. Я переконався, що мої вихованці відзначалися великою допитливістю. До всього їм діло, все навколо них зачіпає їхні почуття й думки. Однією з рис розумового життя моїх вихованців у роки отрочства й ранньої юності було вміння бачити явища і предмети в їхньому взаємозв'язку» [4, с. 142–143].

Звернімо увагу на слова видатного педагога, що стосуються активної життєвої позиції учнів, які пройшли школу виховання природою: «До всього їм діло, все навколо них зачіпає їхні почуття й думки». А ще – на їх «вміння бачити явища і предмети в їхньому взаємозв'язку».

Висновки з даного дослідження і перспективи подальшого розвитку в цьому напрямі. Отже, приходимо до висновку, що проблема гармонізації емоційно-образного та розумово-

го мислення учнів молодшого шкільного віку розроблена в педагогічній спадщині Василя Сухомлинського як на теоретичному, так і на практичному рівнях. Вона потребує серйозної уваги з боку сучасних інтерпретаторів вчення одного з найвидатніших педагогів ХХ століття. І дуже важливо, щоб ці інтерпретації супроводжувалися намірами екстраполювати його ідеї в практику сучасної школи.

Якщо аксіоматичними є положення про те, що права півкуля мозку відповідає за образне мислення, а ліва «спеціалізується» на розпізнаванні, декодуванні слів, то педагогічні технології Сухомлинського, спрямовані на те, щоб дитина навчалася виражати свої образно-емоційні враження у слові, є нічим іншим як способом інтегрувати функціонування правої і лівої півкуль мозку.

Розглянуті концепти Василя Сухомлинського про синергію емоційно-образного та логіко-розумового у виховному та навчальному процесі є перспективним у тому плані, що прямо стосуються мовно-літературної освіти в середніх та старших класах. Ці концепти є ключем для розуміння значущості літературної освіти, яка висловлена в таких словах видатного педагога: «Поетичне слово – еліксир для дитячого мозку, повітря для крил думки. Воно вливає в мозок дитини енергію думки» [3, с. 183].

Думки Василя Сухомлинського, які ми розглянули у цій статті, потребують подальшого увиразнення та осмислення з метою їх адаптування до умов і потреб сучасної школи. Сам процес їх трансформації у професійну підготовку сучасного вчителя потребує цілеспрямованих і добре продуманих зусиль.

Список літератури:

1. Богуш А.М. Педагогічні виміри Василя Сухомлинського в сучасному освітньому просторі: Монографія / А.М. Богуш. – К.: Вид. Дім «Слово», 2008. – 272 с.
2. Богуш А.М., Гавриш Н.В. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови. Підручник. – К.: Вища школа, 2007. – 542 с.
3. Сухомлинський В.О. Проблеми виховання всебічно розвинутої особистості // В.О. Сухомлинський. Вибр. твори: В 5-ти т. – Т. 1. – К.: Рад. школа, 1976. – 654 с.
4. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям / В.О. Сухомлинський // Вибр. твори : в 5-ти т. Т. 3. – К.: Радянська школа, 1977. – С. 5–279.
5. Сухомлинський В.О. Слово до учнів // В.О. Сухомлинський. Вибр. твори: В 5-ти т. – Т. 5. – К.: Рад. школа, 1977. – С. 612.
6. Шлейн Леонард. Мозг Леонарда: Постигає геній да Винчі / Леонард Шлейн. – М.: Альпіна нон-фікшн, 2016. – 278 с.

Баранюк И.Г.

Центральноукраинский государственный педагогический университет
имени Владимира Винниченко

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ КОНЦЕПТЫ ВАСИЛИЯ СУХОМЛИНСКОГО О ГАРМОНИИ ЭМОЦИОНАЛЬНО-ОБРАЗНОГО И ЛОГИКО-УМСТВЕННОГО В ВОСПИТАНИИ РЕБЕНКА И ИХ ЗНАЧЕНИЕ ДЛЯ ЛИНГВОДИДАКТИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКИ УЧИТЕЛЯ НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ

Аннотация

В статье исследуются научно-педагогические концепты Василия Сухомлинского, касающиеся взаимодействию эмоционально-образных и логико-мыслительных моментов в образовательном процессе. Эти концепты являются ключом для понимания значимости литературного образования в целом. В. Сухомлинский обратил внимание на особую значимость гармоничного сочетания эстетического (художественно-образного) и логико-мыслительного воспитания, и тем самым на теоретическом и практическом уровне подтвердил выводы современной науки о важности взаимодействия функций левого и правого полушарий головного мозга. На такой интеграции основывается творческое, умственное развитие ребенка. Тема гармонизации эмоционально-образного и логико-умственного воспитания является тем ценностным моментом в творческом наследии выдающегося педагога, который требует тщательного изучения.

Ключевые слова: Василий Сухомлинский, лингводидактики, умственное развитие, образное мышление, мыслительная деятельность.

Baraniuk I.H.

Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University

VASYL SUKHOMLYNSKYI'S PEDAGOGICAL CONCEPTS ON THE HARMONY OF EMOTIONAL-FIGURATIVE AND LOGICAL- INTELLECTUAL IN THE EDUCATION OF A CHILD AND THEIR MEANING FOR THE LINGUODIDACTIC TRAINING OF A PRIMARY SCHOOL TEACHER

Summary

The paper deals with the scientific and pedagogical concepts of Vasyl Sukhomlynskyi, concerning the emotional-figurative and logical-intellectual moments in the educational process. These concepts are the key to understanding the significance of the literary education in general. Vasyl Sukhomlynskyi paid attention to the special value of the harmonious combination of the aesthetic (artistically figurative) and logical-intellectual education, and thus at the theoretical and practical levels he confirmed the conclusions of the modern science on the importance of the connection between the functions of the left and right cerebral hemispheres. This integration is based on the creative, mental development of a child. The theme is the comprehensive moment in the artistic heritage of the well-known educator that requires careful analysis.

Keywords: Vasyl Sukhomlynskyi, linguodidactics, intellectual development, image thinking, mental activity.